

We hebben weer een Postbank nodig

Heel lang geleden hadden wij een Giro, later Postbank geheten. Bij die Postbank kon je geen geld lenen en evenmin hield die bank zich bezig met allerlei slimme doch riskante transacties. De Postbank was saai. Een groot voordeel hiervan was dat je als klant zeker was van je geld. Het was een verlengstuk van de chartale geldcirculatie, terwijl je zonder risico gebruik kon maken van het girale geldsysteem. Het was een nutsbank en geen zakenbank. De gewone man had geen bankrekening, want dat was een teken van chic of snobisme. Tegenwoordig is er geen Postbank meer. Dat is jammer, want de hedendaagse banken zijn niet meer zo *safe as the bank of England*. In de negentiende en twintigste eeuw is in bijna alle landen een Centrale Bank aangewezen, die het monopolie van de uitgifte van muntgeld en bankbiljetten kreeg. Dat was een uitstekende gedachte, want geld is fiduciair geld. Het wordt slechts geaccepteerd als men er vertrouwen in heeft dat het zijn waarde houdt. Wanneer iedereen geld kan uitgeven zonder controle en waarborg, dan wordt het een rommeltje en loopt het economisch verkeer vast. Daarom is het monopolie ingesteld, ook al zijn er in sommige landen, zoals in het Verenigd Koninkrijk, nog enige relictten uit de negentiende eeuw, waarbij bepaalde private banken nog een heel beperkte gelduitgifte mogen handhaven. Met de opkomst van het girale geld en later het 'plastic geld' is dat monopolie op de gelduitgifte sterk verwaterd. Er zijn substituten gekomen die het chartale geld hebben vervangen. De hoeveelheid giraal geld is een veelvoud van de chartale geldhoeveelheid. Weliswaar heeft de Centrale Bank nog invloed op de geldhoeveelheid via het toezicht op de banken, maar kennelijk werkt dat niet goed, getuige de vele bank-déconfitures in de afgelopen jaren. In Nederland gingen recentelijk de ABN Amro, de ING, SNS-bank en DSB-bank onderuit. De problematiek van IceSave toonde aan dat nationale geldcirculaties ook ontwricht kunnen worden door buitenlandse banken en de daarachter staande buitenlandse centrale banken, in casu die van IJsland. Het is duidelijk dat deze gebeurtenissen ook grote invloed hebben op de staatsfinanciën. De banken hebben immers als zogenaamde systeembanken de DNB en de staat in de houdgreep. Het is de hoogste tijd dat er een ontvlechting komt, waarbij banken kiezen voor de rol van ofwel nutsbank ofwel zakenbank. De burger weet dan weer waar zijn geld veilig is, en waar hij moet zijn voor leningen en andere transacties met risico voor hemzelf

BERNARD VAN PRAAG

Emeritus Universiteitshoogleraar
aan de Universiteit
van Amsterdam

en de bank. Die risico's worden met name veroorzaakt doordat banken verwickeld raken in relatief ook voor de bank grote transacties. Zo'n ontvlechting is echter moeilijk realiseerbaar omdat bijna alle banken nu voor een groot deel zakenbank zijn en die relaties en winstbronnen niet kunnen afstoten. De meeste banken zijn er verslaafd aan geraakt. Het oprichten van een nieuwe nutsbank zal zonder veel investeringen vooraf ook niet mogelijk zijn, ook al is te verwachten dat het bankierend publiek voor een groot deel met enthousiasme zal oversteken naar zo'n ouderwetse nutsbank. Het is immers wel duidelijk, zo blijkt ook uit enquêtes, dat het grote publiek zijn buik vol heeft van de grote banken met hun 'graaiersimago' en een zeer laag en onpersoonlijk service-

niveau voor de man in de straat. Bovendien is iedereen bang voor toekomstige bankencrises, waarbij hij een deel van zijn geld alsnog kan kwijtraken.

Onlangs kwam Harry Grosveld, oud-directeur Economische Zaken van de gemeente Amsterdam, met het ei van Columbus. In zijn post van 13 april op de blog van de Wiardi Beckman Stichting suggereert hij dat de SNS-bank – in eigendom van de staat – met relatief weinig moeite de rol van Postbank zou kunnen overnemen. Ik citeer een deel van zijn welsprekende betoog: "De staat voegt de drie huidige SNS banken samen tot één bank die vergelijkbaar is met de vroegere Postbank. Iedereen kan er een betaal- en spaarrekening hebben. De nieuwe SNS zet de spaargelden uit in eenvoudige hypotheekleningen voor woningen, scholen, ziekenhuizen en andere (semi-)overheidsgebouwen, in leningen aan kleinere bedrijven en in overheidsobligaties.

Dit gedaan, verklaart de staat dat het instituut 'systeembanken' niet meer bestaat en er voortaan dan ook geen banken meer worden gered. De particuliere banken zijn dan weer – net als vroeger – aangewezen op zichzelf en hun investeerders. De staat behoedt nog maar één bank tegen omvallen: de Staats Nuts Spaarbank. Het betalingsverkeer (pinnen, geld opnemen en storten, rekeningen betalen, salaris en uitkeringen ontvangen) moet bij calamiteiten immers ongestoord verder kunnen gaan. Winst staat bij deze bank niet voorop; het wordt een ouderwetse, degelijke, wat saaie bank. Het dienen van het algemeen nut – continuïteit van het betalingsverkeer in tijden van nood – staat voorop (...). Met de huidige 1 miljoen betaalrekeningen en 1,6 miljoen spaarrekeningen kan de nieuwe bank een vliegende start maken."

Wat moet ik hier nog aan toevoegen?

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.